

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра валеології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан філософського факультету

Іван КАРПЕНКО

30 червня 2023 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Соціальні та моральні основи здоров'я

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____

галузь знань _____ 01 Освіта / Педагогіка _____
(шифр і назва)

спеціальність _____ 014 Середня освіта _____
(шифр і назва)

освітня програма _____ Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) _____
(шифр і назва)

вид дисципліни _____ обов'язкова _____
(обов'язкова / за вибором)

факультет _____ біологічний _____

2023/2024 навчальний рік

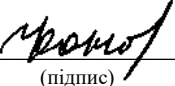
Програму рекомендовано до затвердження вченою радою філософського факультету

«16» червня 2023 року, протокол № 6

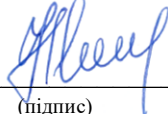
РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: к. пед. наук, доцент закладу вищої освіти кафедри валеології
Тетяна КУЙДИНА

Програму схвалено на засіданні кафедри валеології філософського факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Протокол від «30» травня 2023 року, № 9

В.о. завідувача кафедри Олена КОНОВАЛОВА
(підпис)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

Гарант освітньо-професійної програми Наталія САМОЙЛОВА
(підпис)

Програму погоджено з науково-методичною комісією біологічного факультету

Протокол від «21» червня 2023 року № 11

Голова науково-методичної комісії Ольга ТАГЛІНА
(підпис)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Соціальні та моральні основи здоров'я» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки першого (бакалаврського) рівня спеціальності 014 «Середня освіта» предметної спеціальності 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомити студентів із сучасними теоретичними положеннями та практичними програмами в галузі соціального та морального здоров'я, з проблемами порушень здоров'я, системою управління охороною здоров'я, основними напрямками організації валеологічної та медико-соціальної допомоги населенню.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути наступні компетентності:

Загальні компетентності:

ЗК6. Дотримання морально-етичних аспектів професійної діяльності і принципів інтелектуальної чесності, здатність діяти соціально відповідально та свідомо, а також здатність забезпечити безпеку життєдіяльності та біобезпеку.

ЗК9. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

ФК13. Знання загальних теоретичних засад та практики застосування методів педагогічної етики і деонтології в професійній діяльності вчителя, здатність діяти етично в освітньому середовищі, обирати та застосовувати адекватні методи та прийоми педагогічної діяльності вчителя у світлі сучасних тенденцій культурного розвитку, екологічного, статевого виховання учнів різного віку

ФК14. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей, пошуку ефективних шляхів мотивації школярів до саморозвитку, (самовизначення, самоактуалізації, самоконтролю, самонавчання), володіння основами цілепокладання, планування та проектування освітнього процесу, здійснення об'єктивного контролю і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів.

1.3. Кількість кредитів -5

1.4. Загальна кількість годин -150

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4	4
Семестр	
8-й	8-й
Лекції	
30	8 год.
Практичні, семінарські заняття	
20	6 год
Самостійна робота	
100	136 год

1.6. Заплановані результати навчання:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні отримати наступні результати:

Програмні результати (ПРН) навчання

ПРН 4. Застосовує методи діагностування досягнень учнів, здійснює педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, підготовки їх до свідомого вибору життєвого шляху

ПРН 6. Проектує психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, організовує співпрацю учнів та ефективно працює автономно та в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях), організує співпрацю учнів та комунікацію з їхніми батьками.

ПРН 7. Розуміє значення культури як форми людського існування, цінує різноманіття та мультикультурність світу і керується у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва, забезпечує рівноправне, справедливе освітнє середовище, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від їх соціально-культурно-економічних особливостей

ПРН 18. Визначає загальні закономірності, механізми становлення пізнавальних та емоційно-вольових процесів; особливості формування особистості в різні вікові періоди, фактори регуляції поведінки особистості; основи соціальної психології груп і колективу.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Соціальне здоров'я.

Тема 1. Вступна. Основні поняття. Здоров'я як соціальний феномен. Науковий підхід у вивченні здоров'я суспільства. Сутність соціологічного підходу до аналізу здоров'я, здоров'я як соціальний та моральний феномен. Розвиток теоретичних уявлень про здоров'я суспільства. Здоров'я суспільства і девіантна поведінка.

Тема 2 *Методологія досліджень соціального здоров'я.* Науковий підхід у вивченні соціального здоров'я (суспільства). Етапи емпіричного дослідження соціального здоров'я. Класифікація показників соціального здоров'я (О. Мішина). Показники соціального здоров'я: індикатори соціального статистики, індикатори особистісного сприйняття (В. Морев).

Тема 3. Соціальна структура і здоров'я. Соціальні класи. Освітній статус. Матеріальний добробут. Соціально-професійна позиція. Модель соціального стресу. Модель соціальної селекції. Гендерні та вікові групи та сім'я.

Тема 4. Здоров'я як соціальна категорія. Концептуальні моделі здоров'я. Рівні здоров'я. Здоров'я як соціальна, економічна, медична, психологічна, педагогічна категорія. Здоров'я нації - категорія моральна.

Тема 5. Сучасні соціологічні теорії конфліктів та здоров'я. Поняття соціального конфлікту. Конфлікт як показник соціального здоров'я суспільства та особистості.. Причини соціального конфлікту: Соціальна нерівність. Соціальна дезорганізація, культурна неоднорідність, соціальна депривація. Класифікація соціальних конфліктів. Раціональні та емоційні типи конфліктів: особистісний конфлікт, міжособистісний конфлікт, груповий конфлікт. Типологія соціального конфлікту. Позитивні і негативні функції конфлікту. Механізми соціального конфлікту, його стадії і управління соціальним конфліктом.

Розділ 2. Система охорони здоров'я населення.

Тема 6. Здоров'я в територіальних спільнотах. Територіальні спільноти та здоров'я. Здоров'я міського і сільського населення. Чинники здоров'я міського населення. Внутрішньодержавна міграція. Територіальні переміщення.

Тема 7. Історичні аспекти розвитку охорони здоров'я в світі та Україні. Соціальні зміни та здоров'я суспільства. Охорона здоров'я. Провідна роль держави у проведенні соціально-медичних заходів оздоровлення населення.

Тема 8. Система охорони здоров'я як інститут соціального контролю. Підтримання соціальної диференціації здоров'я в суспільстві. Впровадження в суспільну свідомість професійних медичних уявлень. «Етикетування» особистості в результаті постановки медичного діагнозу.

Тема 9. Здоров'я та соціальні організації. Соціальні організації та соціально-класова структура суспільства. Формування інфраструктури територіальних спільнот. Організаційна патологія Показники здоров'я людей в організації. Ефективність соціальних організацій. Робота та відпочинок. Безробіття.

Розділ 3. Моральне здоров'я.

Тема 10 Моральність та здоров'я. Вплив розвитку свідомості на формування моральності. Структура і функції свідомості - психологічний підхід. Умови розвитку свідомості. Умови гармонійного розвитку людини. Вплив думок, емоцій, волі людини на формування та збереження здоров'я. Розвиток свідомості за Л. Виготським, Е. Помиткіним, М. Гончаренко. Зв'язок моральної свідомості з етичною поведінкою людини, стадіальна теорія морального розвитку Л. Колберга. Методика оцінки рівня розвитку моральної свідомості. Основні рівні розвитку моральних думок: преконвенціональний, конвенціональний і постконвенціональний.

Тема 11 Методологія досліджень морального здоров'я. Науковий підхід у вивченні морального здоров'я. Етапи емпіричного дослідження морального здоров'я. Класифікація показників морального здоров'я. Принципові і методичні підходи до комплексної діагностики стану морального здоров'я.

Тема 12 Формування системи цінності в процесі виховання і освіти. Структура цінностей здорового способу життя. Формування здоров'язбережувальної культури особистості. Духовність в освітньому процесі. Роль системи освіти. Розвиток духовності в сучасній освіті (Е. Помиткін, А. Осіпов). Розвиток творчих здібностей. Роль педагогів в навчально-виховній роботі з питань здоров'язбереження. Педагогічні аспекти виховання і перспективи розвитку моральності. Шляхи особистісного самовдосконалення.

Розділ 4. Міжнародна та державна політика в області охорони здоров'я людини

Тема 13. Кризовий стан здоров'я націй і шляхи його подолання державними та суспільними заходами. Програма ВОЗ «Ліквідувати розрив протягом життя одного покоління» (Здорове місце проживання - здорові люди. Справедливі умови найму і достойна робота. Соціальний захист протягом усього життя. Принципи справедливості по відношенню до здоров'я при розробці стратегій, систем і програм).

Тема 14. Робота міжнародних організацій в області охорони здоров'я людини та рішення соціальних питань. ВОЗ, ЮНЕСКО, ЕС, ЮНФПА. «Панорама охорони громадського здоров'я». Десять перевірених досвідом заходів політики, що стимулюють реформування системи первинної медико-санітарної допомоги в Європейському регіоні ВОЗ. Міжнародно-правові стандарти в області охорони здоров'я людини.

Тема 15. Здоровий спосіб життя як фактор національної безпеки України. Здоровий спосіб життя як соціальний процес і особиста цінність. Концептуальні підходи дослідження способу життя людини. Критерії та фактори суспільного здоров'я. Здоров'єзберігаюча парадигма освіти. Державні стандарти і програми здоров'я.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	сем	інд	с.р.		л	п	сем	інд	с.р.
<i>Розділ 1. Соціальне здоров'я.</i>												
Разом за модулем 1	34	10	4			20	34	2	2		30	
<i>Розділ 2. Соціальні організації як система охорони здоров'я населення.</i>												
Разом за модулем 2	37	8	4			25	34	2	2		30	
<i>Розділ 3. Моральне здоров'я.</i>												
	37	6	6			25	40	2	2		36	
<i>Розділ 4. Міжнародна та державна політика в області охорони здоров'я людини</i>												
Разом за модулем 3	42	6	6			30	42	2	0		40	
Усього годин	150	30	20			100	150	8	6		136	

4. Темы практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Дослідження здоров'я суспільства за допомогою соціальних феноменів. <i>Обговорення/форум. Складання таблиці</i>	2	1
2	Анкетування як засіб дослідження соціального здоров'я. <i>Розробка анкети, анкетування. Обговорення на форумі.</i>	2	1
3	Психолого-педагогічні технології подолання соціальних та особистісних конфліктів. <i>Тестування, вправи. Обговорення на форумі.</i>	2	
4	Дослідження морального здоров'я за допомогою тестів. <i>Тестування у групі. Обговорення на форумі.</i>	2	1
5	Метафора як спосіб пізнання моделі світу особистості. <i>Заповнення таблиці.</i>	2	
6	Контрольна робота.	2	1
7	Арт-терапія та арт-педагогіка як спосіб саморегуляції. <i>Вправи, обговорення.</i>	2	
8	Територіальна міграція молоді як показник соціального здоров'я. <i>Доповіді, обговорення.</i>	2	
9	Міжнародні організації в області охорони здоров'я. <i>Доповіді, обговорення.</i>	2	1
10	Система охорони здоров'я як інститут соціального контролю. <i>Доповіді, обговорення.</i>	2	
Разом		20	6

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми та форма контролю	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Соціальні явища як показники соціального здоров'я. <i>Робота з літературою, написання тез.</i>	5	9
2	Дослідження здоров'я суспільства за допомогою соціальних феноменів. <i>Подання матеріалу в вигляді тез.</i>	6	8
	Здоров'я як соціальна категорія. Здоров'я нації - категорія моральна. <i>Подання матеріалу в вигляді тез. Обговорення на форумі.</i>	7	9
3	Роль сім'ї у формуванні здоров'я. <i>Підготовка доповіді з мультимедійним супроводом.</i>	6	8
4	Дотримання принципу справедливості в охороні здоров'я шляхом впливу на соціальні детермінанти здоров'я. <i>Підготовка доповіді з мультимедійним супроводом.</i>	7	10
5	Психолого-педагогічні технології подолання соціальних та особистісних конфліктів. <i>Підготовка вправ для роботи в групі.</i>	7	7
6	Освіта за кордоном як міграція молоді, переваги та недоліки. <i>Доповіді.</i>	6	9
7	Історичні аспекти розвитку охорони здоров'я в Україні. <i>Робота з літературою, написання тез. Дібрати бібліографію до теми. Створити бібліографічний опис згідно вимог МОН України.</i>	6	8
8	Підготовка до контрольної роботи.	6	8
9	Профспілкові організації та здоров'я населення. <i>Робота з літературою, написання тез.</i>	4	7
10	Роль благодійних організацій у вашому місті в сучасних умовах. <i>Підготовка доповіді</i>	6	8
11	Дослідження морального здоров'я. <i>Тестування, звіт за результатами дослідження.</i>	4	7
12	Роль СМІ у формуванні здоров'я. <i>Робота з літературою, складання питань з прочитаного матеріалу для обговорення.</i>	5	7
13	Служби охорони здоров'я і соціального забезпечення в розвинених західних країнах. <i>Підготовка доповіді</i>	4	8
14	Здоров'я та соціальні організації. <i>Питання-відповіді/форум.</i>	5	7
15	Міжнародно-правові стандарти в області охорони здоров'я людини. <i>Робота з літературою, складання питань з прочитаного матеріалу для обговорення.</i>	6	8
	Підготовка до іспиту	10	10
	Разом	100	138

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено робочим планом.

7. Методи навчання

(діяльність в аудиторії / онлайн-діяльність)

Попередня підготовка (опитування / ознайомлення або повторення термінології, діагностичне тестування). Подача нової інформації (презентація / тексти; робота с кейсами). Тренування (обговорення, дебати, питання-відповіді, групові виконання, практичні завдання / питання для самоперевірки, обговорення (чат, форум), виконання інтерактивних вправ, пошук відповідей на питання, перегляд фільмів). Виконання практичного завдання (виконання практичних завдань / пошук відповідей на питання, підготовка доповіді, презентація). Рефлексія (діалог, групове обговорення, короткі усні та письмові відповіді на питання / розроблення нотаток до лекцій, підготовка мультимедійних презентацій, відповіді на рефлексивні питання). Зворотній зв'язок (групові та індивідуальні консультації коментарі під час заняття від викладача / автоматизовані тести для самоконтролю, чат, форум, опитування аудіо-або текстові повідомлення з коментарем, оцінювання викладачем результатів групової співпраці

8. Методи контролю

Поточний контроль (опитування, виконання практичного завдання), письмове завдання, доповіді, контрольна робота, іспит.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль, самостійна робота															Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Іспит	Сума
Розділ 1					Розділ 2				Розділ 3			Розділ 3						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	10	60	40	100
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3				

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

Система оцінювання успішності навчання студентів

За чотирирівневою системою	Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно	90- 100 балів	Студент демонструє всебічне, систематичне і глибоке знання програмного матеріалу, вміє оперувати поняттями, фактами, явищами, достатньо логічно викладає матеріал. Володіє знаннями про соціальне та моральне здоров'я, про соціальні фактори та рівень розвитку моральній свідомості, що впливають на здоров'я людини; основами здоров'язбережувального аналізу соціально-педагогічних явищ і процесів; навичками дослідження соціальних задач в сучасному суспільстві. Вміє виявляти взаємозв'язок соціальних змін середовища і здоров'я населення, моральності особистості та її здоров'ям. Демонструє знання технологій, принципів, засобів та методів організації здоров'язберегаючого простору. Демонструє творчість, варіативність у відборі засобів, способів розв'язання соціальних питань..
Добре	70-89 балів	Студент на достатньому рівні володіє знаннями програмного матеріалу, вміє оперувати поняттями, фактами, явищами, достатньо логічно викладає матеріал. Володіє знаннями про соціальне та моральне здоров'я, про соціальні фактори, що впливають на здоров'я людини; основами здоров'язбережувального аналізу соціальних явищ і процесів; навичками дослідження соціальних проблем в сучасному суспільстві, але допускає незначні помилки. Вміє виявляти взаємозв'язок соціальних змін середовища і здоров'я населення. Демонструє знання технологій, принципів, засобів та методів організації здоров'язберегаючого простору з певною кількістю не значних помилок.
Задовільно	50-69 балів	Студент знає основні положення програмного матеріалу, але знання характеризуються недостатньою повнотою й системністю. Має задовільні знання про соціальні фактори, що впливають на здоров'я людини. Демонструє обмеженість умінь й самостійності при аналізі соціальних явищ і процесів, можливість суттєвих помилок у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
Незадовільно	<50	Студент демонструє поверхове, фрагментарне знання основного програмового матеріалу з недопустимими помилками. Студенту потрібно попрацювати, потім перекласти залік.

10. Рекомендоване методичне забезпечення

Основна література

1. Соціальна валеологія (гуманітарний аналіз модусу здоров'я) : навч. посіб. / Копа В. М. - Одеса ; Львів : [Б. в.], 2010. - 235 с. ./ Режим доступа : <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/10044>
2. Нечосіна О. Функціонування системи соціальних послуг в Україні: короткий опис /Олена Нечосіна. - Київ 2019. <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/510/3.pdf>
3. Філатов В.М. Суспільне здоров'я як економічна категорія /В.М. Філатов // Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна. – Харків : Видавництво ХНУ ім. В.Н. Каразіна, Економічна серія (Електронна версія для інтранет-мережі) . – 2002 . – С.53-57 .
4. Косуля І.Ю. Система надання соціальних послуг у сучасній Україні: проблеми становлення та розвитку / Режим доступу: <http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/4854/2/Kosulya.pdf>

Допоміжна література

1. Діагностичні підходи до визначення стану духовного і морального здоров'я особистості: Навчальний посібник для проведення практичних занять / Укл. проф. М.С. Гончаренко, доц. Е.Т. Карачинська, Т.М. Куйдіна, В.Є. Новікова. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. – 162 с.
2. Помиткін Е. О. Психологія духовного розвитку особистості / Е. О. Помиткін. – К. : Наш час, 2014. – 280 с.
3. Михайлишин У.Б., Завацький В.Ю., Гетта О.М. Психологічні особливості впливу ціннісних орієнтацій на формування особистості в юнацькому віці. https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/36325/1/Tipp_2017_3_15.pdf
4. Щодо розвитку системи надання соціальних послуг в Україні на сучасному етапі". Аналітична записка НІСД <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/socialna-politika/schodo-rozvitku-sistemi-nadannya-socialnikh-poslug-v-ukraini-na>
5. Щодо засобів та пріоритетів регулювання міграції у контексті зміцнення людського потенціалу України <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/shchodo-zasobiv-ta-priorytetiv-rehulyuvannya-mihratsiyi-u>
6. Щодо захисту трудових та соціальних прав мігрантів та використання міграції в інтересах розвитку niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/shchodo-zakhystu-trudovykh-ta-sotsialnykh-prav-mihrantiv-ta

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Соціальне здоров'я, як елемент соціальної політики. <https://studfiles.net/preview/5485096/page:2/.....>
2. Основні проблеми формування соціального здоров'я. <https://studfiles.net/preview/5485096/page:3/>
3. Дистанційний курс «Соціальні та моральні основи здоров'я» <https://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id>